

Nr 142

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258); given Stockholms slott den 3 april 1964.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en utvidgning av möjligheten till emissionskontroll i fråga om kreditaktiebolagens upplåning i syfte att möjliggöra sådan kontroll beträffande långfristiga reverslån.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258)**

Härigenom förordnas, att 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***6 §.**

Riksbanken äger föreskriva, att obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev ej må *utgivas utan tillstånd av riksbanken. Vad nu sagts skall dock ej gälla skuldebrev, som utgivas av riksgäldskontoret.*

Riksbanken äger föreskriva, att obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev ej må *utan riksbankens tillstånd utgivas av annan än riksgäldskontoret och att andra skuldebrev än nyss sagts ej må utan sådant tillstånd utgivas av kreditaktiebolag.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1964.

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i ränteregleringslagen* och anför därvid följande.

Inledning

Kreditmarknadens beredskapslagstiftning, som fick sin nuvarande utformning år 1962, består av likviditets- och kassakvotlagen, placeringskvotlagen samt ränteregleringslagen, alla av den 25 maj 1962 (nr 256—258). Bestämmelserna i dessa lagar, som gäller t. o. m. den 30 juni 1965, skall äga tillämpning först efter förordnande av Kungl. Maj:t. Sådant förordnande förutsätter framställning av fullmäktige i riksbanken och kan meddelas i den mån det på grund av utomordentliga omständigheter prövas nödigt för att uppnå vissa syften, som anges i de olika lagarna. Något dylikt förordnande har inte meddelats, men i stor utsträckning har överenskommelser av samma innebörd träffats mellan riksbanken och berörda kreditinrättningar.

Ränteregleringslagen innehåller bestämmelser om räntereglering och emissionskontroll. Denna kontroll är avsedd att komplettera en reglering av kreditinrättningarnas utlåningsräntor och möjliggör dessutom en prioritering av vissa kreditbehov. Möjligheten till emissionskontroll är begränsad till obligationer, förlagsbevis och andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev. Riksbanken kan vid en tillämpning av ränteregleringslagen föreskriva, att sådana fordringsbevis inte får utges utan tillstånd av riksbanken.

I en inom finansdepartementet i februari 1964 upprättad *promemoria* (Fi stencil 1964: 1) har mot bakgrunden av vissa strukturförändringar på kapitalmarknaden föreslagits en ändring i ränteregleringslagen, varigenom

emissionskontroll blir möjlig även i fråga om sådana av kreditaktiebolag utgivna skuldebrev som inte är avsedda för den allmänna rörelsen.

Över promemorian har efter remiss *yttranden* avgetts av bankinspektionen, försäkringsinspektionen, generalpoststyrelsen, allmänna pensionsfondens tre särskilda fondstyrelser gemensamt, fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges jordbrukskassförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Aktiebolaget Industrikredit, Aktiebolaget Företagskredit, Aktiebolaget Svensk exportkredit, Kommunkredit aktiebolag, Kommunlåneinstitutet aktiebolag, Svensk fartygskredit aktiebolag, Göteborgs inteckningsgaranti aktiebolag, Hälsingborgs inteckningsgaranti aktiebolag, Sparbankernas inteckningsaktiebolag, Sparbankernas fastighetskreditaktiebolag, Svenska inteckningsgarantiaktiebolaget och Svensk fastighetskredit aktiebolag.

Bland remissinstanserna föreligger delade meningar om förslaget. Samtidigt som detta från åtskilliga håll accepterats som en konsekvensändring i den gällande lagstiftningen om emissionskontroll har från andra håll rikstatts principiell kritik mot denna lagstiftning och avstyrkts en utvidning av emissionskontrollen.

Jag anhåller nu att få ta upp denna fråga till behandling.

Gällande ordning

Enligt 1 § ränteregleringslagen kan Kungl. Maj:t under vissa förutsättningar förordna, att lagens bestämmelser om befogenhet för riksbanken att föreskriva anmälningsskyldighet, maximi- eller minimiränta eller skyldighet att inhämta tillstånd till utgivande av vissa skuldebrev helt eller delvis skall äga tillämpning. Med ränta likställs i lagen varje annan gottgörelse, som utgör vederlag vid lån av pengar och inte enbart ersättning för särskilda omkostnader i anledning av lånet (2 §). Lagens bestämmelser skall emellertid inte tillämpas på ränta, för vars beräkning eller fastställande gäller särskilda bestämmelser i lag eller annan allmän författning eller enligt beslut av Kungl. Maj:t (3 §).

I fråga om inlåning av pengar omfattar riksbankens befogenhet att meddela föreskrifter angående anmälningsskyldighet kreditinrättning och annan vilken bedriver sådan inlåning på räkning som av bank allmänligen begagnas. När det gäller utlåning av pengar, kan anmälningsskyldighet åläggas bankaktiebolag, sparbank, jordbrukskreditkassa, postsparbanken, postgirorörelsen, försäkringsbolag och allmänna pensionsfonden. Anmälningsskyldighet får enligt lagen föreskrivas i fråga om räntesatser och övriga villkor, som tillämpas vid inlåning eller utlåning, liksom beträffande ändring av inlåningsränta och höjning av utlåningsränta. I de båda sist-

nämnda fallen får riksbanken dessutom föreskriva, att anmälan skall göras minst åtta dagar före den avsedda ränteändringen och att anmälan skall innehålla uppgift om skälen för ändringen (4 §).

För de typer av inlåning, som jag nyss berört, kan riksbanken fastställa maximi- eller minimiränta. Vidare kan riksbanken fastställa maximiränta för utlåning av pengar från sådan kreditinrättning som jag nämnt i det föregående. Föreskrifter om maximi- eller minimiränta får meddelas att gälla viss tid, högst sex månader. Giltighetstiden kan förlängas, dock högst med sex månader varje gång (5 §).

De närmare bestämmelserna om emissionskontroll finns i 6 § ränteregleringslagen. Som jag redan nämnt, kan riksbanken enligt dessa bestämmelser föreskriva, att obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev inte får utges utan tillstånd av riksbanken. Skuldebrev, som riksgäldskontoret ger ut, är emellertid undantagna från emissionskontroll.

Utöver de regler jag nu nämnt innehåller ränteregleringslagen bl. a. bestämmelser om uppgiftsskyldighet och om påföljder vid överträdelse av riksbankens föreskrifter (7—9 §§). Kungl. Maj:t har enligt 12 § rätt att meddela de närmare bestämmelser, som fordras för tillämpning av lagen.

Förordnande om tillämpning av bestämmelserna i ränteregleringslagen förutsätter enligt 1 § i denna lag, att ett sådant förordnande prövas nödigt för att uppnå det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet. Som jag förut nämnt, kan förordnande meddelas endast efter framställning av riksbanksfullmäktige. Den kontroll över emissioner av obligations- och förlagslån, som riksbanken för närvarande utövar, bygger emellertid inte på något förordnande om tillämpning av ränteregleringslagens bestämmelser utan på en överenskommelse mellan riksbanken och de kreditinrättningar, som kan delta i utbudandet av sådana lån på marknaden. Överenskommelsen innebär, att obligationer och förlagsbevis hjuds ut endast efter medgivande av riksbanken.

Enligt lagen den 26 april 1963 (nr 76) om kreditaktiebolag avses med sådant bolag aktiebolag, som har till ändamål att driva lånerörelse och att genom utgivande av obligationer eller andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar upplåna för verksamheten erforderliga medel men i vars verksamhet bankrörelse inte ingår.

Till kreditaktiebolagen hör till en början en grupp aktiebolag med staten som delägare, vilka tillkommit för att täcka speciella lånebehov. Denna grupp består av Aktiebolaget Industrikredit och Aktiebolaget Företagskredit, vilka har till uppgift att lämna kredit åt mindre och medelstora näringsföretag, samt Aktiebolaget Svensk exportkredit, som har till ändamål att medverka vid finansieringen av svensk export. Senare denna dag ämnar jag föreslå proposition till riksdagen med anhållan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att träffa avtal om bildande av två aktiebolag för kreditgiv-

ning till lantbruksnäringarna, Lantbruksnäringarnas primärkredit aktiebolag och Lantbruksnäringarnas sekundärkredit aktiebolag.

Till kreditaktiebolagen hör vidare två bolag, som bildats för kreditgivning till kommunerna, Kommunkredit aktiebolag och Kommunlåneinstitutet aktiebolag, samt Svensk fartygskredit aktiebolag, vilket har till ändamål att lämna kredit till skeppsfarten. Slutligen hör hit en grupp aktiebolag med fastighetsbelåning som ändamål, nämligen Göteborgs inteckningsgaranti aktiebolag, Hälsingborgs inteckningsgaranti aktiebolag, Sparbankernas inteckningsaktiebolag, Sparbankernas fastighetskreditaktiebolag, Svenska inteckningsgarantiaktiebolaget och Svensk fastighetskredit aktiebolag.

Promemorian

Motiven till nuvarande regler

I promemorian erinras till en början om att ränteregleringslagen i lägen, där emissionskontroll anses nödvändig men inte kan uppnås genom överenskommelse, ger Kungl. Maj:t möjlighet att förordna om sådan kontroll efter framställning av riksbanksfullmäktige.

I fortsättningen erinras något om de motiv, som anfördes för de gällande reglerna om emissionskontroll. Sålunda ansågs, att denna kontroll vid en räntereglering var ett naturligt och nödvändigt komplement till föreskrifter om kreditinrättningarnas utlåningsräntor. Vidare ansågs emissionskontroll kunna bli behövlig som led i ett prioriteringssystem, avsett att säkerställa finansieringen av vissa kreditbehov, och kontrollen framstod då som ett komplement till placeringskvoter eller motsvarande regler för kreditinrättningarna.

Vid tillkomsten av ränteregleringslagen diskuterades även emissionskontrollens täckningsområde med hänsyn till kontrollens syfte. Därvid nämndes som en tänkbar invändning mot emissionskontroll som prioriteringsinstrument, att denna kontroll skulle kunna sättas ur spel genom att ett industriföretag i stället för att ge ut obligationslån sålde vanliga reverser till placerarna, t. ex. genom förmedling av en affärsbank. I den proposition, vari ränteregleringslagen föreslogs, framhölls emellertid, att denna invändning bortsåg från att de viktigaste köparna av sådana reverser, försäkringsbolagen, kunde underkastas särskilda placeringsregler med prioriteringssyfte. Samma argument skulle även kunna användas om emissionskontrollen sågs från ränteregleringssynpunkt, eftersom t. ex. räntesättningen för försäkringsbolagens industrilånegivning vid behov kunde kontrolleras, heder det vidare i promemorian. Av dessa skäl kunde det anses rimligt att i riksbankens praxis och i ränteregleringslagen begränsa emissionskontrollens omfattning till obligationer, förlagsbevis och andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev.

Emissionskontrollen i dagsläget

I promemorian skildras därefter emissionskontrollen i dagens läge. Därvid framhålls till en början, att de senaste åren kännetecknats av en avveckling av de direkta regleringarna på kapitalmarknaden. Detta har enligt promemorian möjliggjorts genom ett bättre statsfinansiellt läge, ett ökat utbud av långt kapital — i hög grad beroende på tillkomsten av allmänna pensionsfonden — och en rörligare räntepolitik. De direkta ränterekommendationerna rörande bottenlån i bostads- och jordbruksfastigheter samt kommunlån har slopats, liksom de rekommenderade placeringsreglerna för försäkringsbolag och sparbanker. Emissionskontrollen har emellertid behållits. Även i det mera balanserade kapitalmarknadsläget har efterfrågan på kapital från bostadsbyggandets, kommunernas och näringslivets sida varit så stor, att det tillgängliga utrymmet för obligationsemissioner i allmänhet inte räckt till för att tillgodose låntagarnas önskemål. Kontrollen har därför kommit att spela den avsedda rollen som hämsko på plötsliga eller över tiden utspridda räntestegringsprocesser och som instrument för att möjliggöra de nödvändiga stora upplåningsaktionerna från de bostadsfinansierande institutens sida.

Enligt promemorian torde en kontroll från riksbankens sida över emissionsverksamheten vara svår att undvara på grund av den struktur, som kännetecknar vår obligationsmarknad. Härom heter det vidare.

På låntagarsidan märks de stora och i hög grad till några institutioner koncentrerade lånebehoven för bostadsbyggandet, de numera mycket betydande emissionerna för de största städerna och de ånyo växande statliga lånebehoven, som skall inpassas i strömmen av de mindre emissioner som sker direkt eller genom särskilda mellanhandsinstitut för näringslivet och övriga kommuner. På placerarsidan förekommer även en stark koncentration: allmänna pensionsfonden synes komma att svara för drygt hälften av placeringsbehoven och en stor del av återstoden faller på några stora försäkringsbolag och på postbanken. Härjämte bör hänsyn tagas till affärsbankernas roll. Genom egna placeringar på kort sikt och genom korta lån i olika former till de ovannämnda storplaceringarna bidrager de till att efterfrågan på nyemissioner, som den visar sig på marknaden, kan ökas kraftigt i tider med god affärsbankslikviditet och förväntningar om räntefall. Å andra sidan kan placeringsintresset falla långt under sin långsiktstrend i situationer med svag likviditet och förväntningar om stigande räntesatser vid emissionerna. Det är givetvis icke normalt ett kreditpolitiskt intresse att oberoende av konjunktursituationen stabilisera räntenivån på obligationsmarknaden, men det är ofta klart motiverat att undvika kraftigare utslag av instabilitet i räntebildningen, som skapas av den ovan beskrivna strukturen på låntagar- och placerarsidorna. De svenska erfarenheterna rörande behovet av emissionskontroll synes i själva verket överensstämma med dem som gjorts i praktiskt taget alla betydande europeiska länder.

Med hänsyn till det anförda bör man, enligt vad som sägs i promemorian, räkna med en situation, där en — normalt inte alltför restriktiv — emis-

sionskontroll tillämpas men där det inte är behövt att i den ena eller den andra formen reglera kreditinrättningarnas utlåningsräntor eller placeringsfördelning. Sådana regleringar torde allmänt uppfattas som mera besvärande. Ett dylikt konstaterande reser emellertid, sägs det vidare, frågan om emissionskontrollens tillämpningsområde. Särskilt aktualiseras frågan i vad mån emissionskontrollen kan sättas ur spel genom en ökning av reverslåne-marknaden, då kontrollen inte stöds av eller kan ses som komplement till räntesättnings- och placeringsföreskrifter för kreditinrättningarna.

Kreditaktiebolagen och emissionskontrollen

I anslutning till vad som nu återgetts framhålls i promemorian, att en annan förändring inträffat sedan det nuvarande tillämpningsområdet för emissionskontrollen utbildades. Härmed avses tillväxten och tillkomsten av en rad kreditaktiebolag. Syftet med dessa institutioner är, heter det, att uppträda som mellanhänder för att ge tillgång till kapitalmarknaden, i första hand obligationsmarknaden, för låntagare som annars skulle möta svårigheter på grund av begränsade lånebehov eller av säkerhetsskäl. Efter en översikt över kreditaktiebolagen sägs, att betydelsen av denna typ kreditinrättningar starkt ökat, både genom en stark expansion hos de äldre institutet och genom den växande rörelsen hos de nytillkomna. Kreditaktiebolagens sammanlagda upplåningskapacitet uppgår i dag till betydande belopp. Deras årliga upplåning har sålunda enligt promemorian stigit från cirka 100 miljoner kronor år 1960 till närmare 1 000 miljoner kronor år 1962.

Kreditaktiebolagens upplåning på kapitalmarknaden kan ske genom emission av obligationer och förlagsbevis men också i form av långfristiga reverslån, framhålls det fortsättningsvis i promemorian. Reverslånen kan utan några hinder förvärfvas av t. ex. försäkringsbolag, däremot inte av affärsbanker eller — i flera fall — postbanken. Allmänna pensionsfonden kan placera i reverslån efter det att Kungl. Maj:t i särskild ordning godkänt den låntagande kreditinrättningen. Ett sådant godkännande har lämnats beträffande Aktiebolaget Industrikredit och Aktiebolaget Svensk exportkredit.

Promemorian upptar vidare en redogörelse för ett yttrande av riksbanksfullmäktige över en framställning om godkännande av Aktiebolaget Företagskredit som sådan kreditinrättning, till vilken allmänna pensionsfonden får lämna reverslån. Fullmäktige har i detta yttrande rest frågan om den inverkan, som en tillväxt av reverslåne-marknaden kan utöva på emissionskontrollens och kapitalmarknadens funktionssätt. Därvid framhölls, att emissionskontrollen måste betraktas som ett nödvändigt instrument för att upprätthålla balans på kreditmarknaden utan alltför starka svängningar i det allmänna ränteläget. Ur yttrandet återges i promemorian följande.

Ränteeffekterna av en vidgad reverslånemarknad, fri från det dämpande inflytande som emissionskontrollen har, bör vidare inte underskattas. Det har nämligen under de senaste åren ofta kunnat konstateras, att det varit reverslånen som tenderat att leda ränteutvecklingen, när läget på kreditmarknaden stramats åt. Detta är rätt naturligt med hänsyn till att reverslåneavtalet vanligen är ett »bilateralt» avtal, där kontrahenterna har möjligheter att utan insyn och utan andras mellankommande träffa överenskommelser om lånevillkor. Hur vidsträckta dessa möjligheter kommer att vara, blir beroende av hur effektiv den öppna prisbildningen på kapitalmarknaden är, d. v. s. den prisbildning som framträder vid emissioner och omsättning av obligationslån på marknaden och som inte minst är av betydelse för låntagarna, när dessa behöver orientera sig om ränteutvecklingen. Ju mer dominerande den öppna prisbildningen kan göras, desto mindre blir utrymmet för en genom tvåsidiga överenskommelser avvikande räntebildning, som framförallt tenderar att uppstå vid överefterfrågan på kredit. När en ränteförändring äger rum på obligationsmarknaden, är den öppen och kontrollerbar från de penningvårdande myndigheternas sida eller framkallad av dessa som utslag av en avsiktlig politik. Äger den rum vid sidan av obligationsmarknaden är det uppenbarligen andra krafter som gör sig gällande. Valet mellan en successivt utvidgad reverslånemarknad å ena sidan och hävdandet av obligationsmarknadens dominans å den andra blir därför ett val mellan en alltmera svårpåverkbar ränteutveckling och en utveckling, där räntan såsom ett instrument för den ekonomiska politiken självfallet bör vara rörlig, men där ansvariga myndigheters ställningstaganden spelar en väsentlig roll.

Genom kreditaktiebolagens tillväxt, sägs det sammanfattningsvis i promemorian, har uppstått ett läge, i vilket reverslånemarknaden har möjligheter att utvecklas i en omfattning som skulle kunna i avsevärd grad minska emissionskontrollens effektivitet.

Förslag till utvidgning av emissionskontrollen

Mot bakgrunden av vad som sagts om kreditaktiebolagens växande betydelse och dess inverkan på emissionskontrollen diskuteras i promemorian vilka åtgärder som behöver vidtas. Avskaffandet av direkta ränte- och placeringsreglerande åtgärder samt de ökade möjligheterna för tillväxten av en stor reverslånemarknad sägs ha skapat ett dilemma, vilket måste lösas för att bevara den kontroll över ränteläge och upplåningsverksamhet på kapitalmarknaden som är nödvändig. En lösning skulle vara att på nytt införa en direkt reglering över räntevillkoren på åtminstone vissa reverslån. En annan lösning skulle vara att utsträcka emissionskontrollen till större reverslån, som lämnas av i första hand allmänna pensionsfonden och försäkringsbolagen. Båda dessa lösningar synes emellertid innebära kraftigare ingrepp än som är motiverat, heter det vidare.

I promemorian förordas i stället en lösning av innebörd att långfristiga reverslån, som upptas av kreditaktiebolag, från emissionskontrollsynpunkt likställs med obligationslån. Detta ställningstagande motiveras med att det, så-

som framgår av det föregående, i huvudsak anses vara kreditaktiebolagens reverslån, som skulle kunna leda till en tillväxt av reverslånemarknaden. En sådan utveckling skulle enligt promemorian vara betänkelig med hänsyn både till emissionskontrollens effektivitet och till de mer allmänna önskemålen om en marknad med öppen prisbildning. Med långfristigt lån kan enligt promemorian avses lån med slutbetalning senare än fem år.

Enligt promemorian skulle den föreslagna åtgärden sannolikt i och för sig reducera incitamenten att utnyttja reverslån i stället för obligationslån och därmed bidra till en från mer allmänna synpunkter önskvärd dominans för obligationslånen med deras för insyn öppna prisbildning.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

Promemorians redovisning av emissionskontrollens funktion och användningsmöjligheter i dagens ekonomiska situation föranleder åtskilliga remissinstanser att yttra sig rent principiellt om nödvändigheten av fortsatt emissionskontroll. De uttalanden, som i detta hänseende görs av bankernas, sparbankernas och försäkringsbolagens intressesammanslutningar, är kritiska mot emissionskontrollen som sådan och även mot en eventuell utvidgning av kontrollens tillämpningsområde.

Svenska bankföreningen menar sålunda att det efter den successiva breddning av placeringsutrymmet på kapitalmarknaden, som kännetecknat utvecklingen under de senaste åren, inte längre torde vara behövt att genom regleringsåtgärder prioritera vissa kreditbehov. *Svenska sparbanksföreningen* anser att utvecklingen snarast bekräftat föreningens tidigare framförda uppfattning, att en lagstiftning om räntereglering och emissionskontroll är obehövlig. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* uttalar att ett bibehållande av emissionskontrollen motverkar de syften, som man velat vinna med den under de senaste åren genomförda utvecklingen av andra regleringar och med en rörlig räntepolitik. Kontrollen kan enligt förbundets mening försvåra en naturlig balans på kapitalmarknaden. En utvidgning av kontrollområdet måste ytterligare accentuera kontrollens effekt att motverka denna balans, säger förbundet.

Frågan om utvidgning av emissionskontrollen

Remissinstansernas huvudintresse är emellertid inriktat på det konkreta förslag, som förts fram i promemorian. Den föreslagna utvidgningen av emissionskontrollens tillämpningsområde uppfattas på flera håll som en riktig och adekvat lösning i strävandet att under rådande utvecklingstendenser upprätthålla emissionskontrollens effektivitet.

Sålunda erinrar *bankinspektionen* om att förslaget i promemorian aktualiserats av det läge, som uppstått på reverslånemarknaden genom kreditaktiebolagens tillväxt. Inspektionen framhåller kreditaktiebolagens möjlighet att låna direkt hos försäkringsbolag och allmänna pensionsfonden utan att behöva gå vägen över obligationsmarknaden. Härigenom förlorar emissionskontrollen något av sin betydelse som medel att påverka ränteutvecklingen, påpekar inspektionen. Så länge denna kontroll anses erforderlig, bör den enligt inspektionens uppfattning vara, såvitt möjligt, effektiv. *Generalpoststyrelsen* finner för sin del, med hänsyn till de i promemorian skildrade strukturförändringarna på kreditmarknaden, att den föreslagna ändringen står i överensstämmelse med de intentioner, som ligger bakom tillkomsten av beredskapslagarna om räntereglering och emissionskontroll. *Riksbanksfullmäktige* framhåller, att de föreslagna ändringarna i ränteregleringslagen erbjuder en metod att nå samma mål som fullmäktige syftade till med sitt förslag i yttrandet över Aktiebolaget Företagskredits tidigare omnämnda framställning. Den praktiska skillnaden är att åtgärden utöver allmänna pensionsfonden även berör de få övriga placerande institutioner, som kan komma i fråga i detta sammanhang, heter det vidare i fullmäktiges yttrande.

De tre remissinstanser, som sist berörts, tillstyrker promemorians förslag eller lämnar detta helt utan erinran. En ledamot av riksbanksfullmäktige har emellertid reserverat sig mot fullmäktiges yttrande och anfört, att fullmäktige bort avstyrka en komplettering av ränteregleringslagen. Promemorieförslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran även av *försäkringsinspektionen*, *allmänna pensionsfondens tre särskilda fondstyrelser*, *riksgäldsfullmäktige*, *Aktiebolaget Industri kredit* och *Aktiebolaget Företagskredit*. Försäkringsinspektionen påpekar att reverser, som utfärdats av kreditaktiebolag, inte kan användas för redovisning av försäkringsfondens bundna sektor utan särskild prövning av inspektionen.

Även bland övriga remissinstanser finns emellertid företrädare för åsikten, att utvecklingen på kreditmarknaden kan leda till ojämnheter i den nuvarande emissionskontrollen. *Sveriges jordbrukskassförbund* hänvisar till att förbundet vid tillkomsten av ränteregleringslagen i princip accepterade en beredskapslagstiftning om emissionskontroll. Om ränteregleringslagen fortfarande skall betraktas som en beredskapslag, endast avsedd att tillämpas i verkligt kritiska lägen, är det enligt förbundets mening konsekvent att i denna lag också införa kontroll över kreditaktiebolagens långfristiga reverslån. Om sådana lån fått en viss omfattning, beror detta nog inte bara på att de är enklare att administrera utan även på att de ger möjlighet att undandra sig den kontroll, som riksbanken även i mindre kritiska lägen utövar på obligationsemissionerna och önskar utöva på räntan, säger jordbrukskassförbundet. *Svenska inteckningsgarantiaktiebolaget* delar den i promemorian framförda åsikten att ökon-

trollerad möjlighet att ta upp långfristiga reverslån kan innebära ett kringgående av emissionskontrollen, som nu är inriktad på obligationer och förlagsbevis.

På andra håll gör man bestämt motstånd mot tanken på en utvidgning av emissionskontrollen. I betydande utsträckning motiveras detta med den principiella uppfattningen, att emissionskontrollen som sådan är obehövlig eller ekonomiskt skadlig i dagens läge, såsom hävdas i de tidigare berörda yttrandena av Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund. Av de övriga synpunkter, som framförs mot förslaget, må här återges följande.

Den föreslagna utvidgningen skulle innebära en diskriminering av reverslåneformen som upplåningsinstrument, anser *Svenska bankföreningen*. En sådan diskriminering är enligt promemorian åsyftad, sägs det vidare i föreningens yttrande. Bankföreningen kan för sin del inte finna en dylik målsättning godtagbar. De låntagare, som vänder sig till kapitalmarknaden, bör ha rätt att själva välja den upplåningsform, som tekniskt och ekonomiskt passar dem bäst. I vissa fall kan detta vara obligationslån men i andra fall reverslån. Det skulle därför framstå som ett betänkligt frihetsingrepp om riksbanken skulle kunna tvinga ett kreditaktiebolag, som av kostnadshänsyn eller av andra skäl föredrar reverslåneformen, att i stället använda sig av obligationslån, heter det vidare i bankföreningens yttrande. Enligt föreningen skulle den föreslagna lagändringen i själva verket ställa kreditaktiebolagen under direkt förmynderskap av riksbanken och ge denna oinskränkt makt att begränsa eller rent av stoppa bolagens verksamhet. Detta skulle innebära en utomordentligt stark utvidgning av de befogenheter på kapitalmarknadsområdet, som riksdagen tidigare lämnat riksbanken genom antagandet av den nuvarande lagstiftningen om likviditets-, kassa- och placeringskvoter samt emissionskontroll. Även allmänna pensionsfondens placeringsfrihet skulle enligt bankföreningen avsevärt beskäras till nackdel såväl för försäkringstagarna som för de mindre och medelstora näringsföretag, som för sin finansiering är beroende av upplåning i Aktiebolaget Industri kredit och Aktiebolaget Företagskredit. Detta skulle, hävdas det i yttrandet, stå i uppenbar strid mot de uttalanden, som från statsmakternas sida gjordes vid fondens tillkomst.

Svensk fastighetskredit aktiebolag uppger sig inte ha kunnat finna, att några skäl påvisats för behovet av en utsträckning av emissionskontrollen till kreditaktiebolagens eventuella långfristiga upplåning. Den uppräknade av nytillkomna kreditaktiebolag, som finns i promemorian, säger härvidlag ingenting, heter det. Av intresse hade varit att få veta, om och i vilken utsträckning dessa kreditaktiebolag beträtt eller torde komma att beträda reverslånevägen för sin långfristiga upplåning och, om så skett, för vilka ändamål de upplånade medlen använts. Skulle en långfristig upplåning ha förekommit eller kan en sådan väntas uppkomma inom något eller några

av bolagen och skulle denna upplåning till äventyrs kunna anses vara av någon betydelse för kapitalmarknadens funktion och räntesättning, lär riksbanken ha haft och ha möjligheter att vidta därav betingade lämpliga åtgärder utan lagstiftning, menar detta kreditaktiebolag. Liknande synpunkter framförs av *Svenska intecknings garantiaktiebolaget*.

Några kreditaktiebolag avstyrker förslaget med hänvisning till sina speciella förhållanden. *Kommunkredit aktiebolag* och *Kommunlåneinstitutet aktiebolag* motiverar sålunda sitt avstyrkande med att behov av den avsedda emissionskontrollen inte synes föreligga för utlåning till kommunerna. *Kommunkredit* anför vidare.

Det i promemorian som motiv för emissionskontrollen framförda önskemålet att kontrollera räntesättningens skälighet är, då fråga är om långtidsbundna kommunlån, dessutom redan tillgodosett dels genom författningsföreskrifter i fråga om villkoren för upptagande av VA-lån, dels i Kungl. Maj:ts beslut om beviljande av lånetillstånd i övriga fall. Det föreskrives nämligen, att riksbanken skall pröva och godkänna räntevillkoren för kommunernas upplåning i varje särskilt fall och därigenom indirekt ha möjlighet att reglera villkoren för i promemorian avsedd reversupplåning.

Svensk fartygskredit aktiebolag anför, att dess uppgift är att till bästa möjliga villkor försörja sjöfartsnäringsen med krediter och att varje inskränkning i bolagets möjligheter därutinnan uppenbarligen är till nackdel för denna kapitalkrävande näringsgren. Bolaget avstyrker därför förslaget.

Flera kreditaktiebolag har berört frågan om förekomsten och betydelsen för respektive bolags eget vidkommande av långfristig reversupplåning. *Svensk fastighetskredit aktiebolag* uppger sålunda, att bolaget inte har gjort någon sådan upplåning, och nämner, att bolaget inte heller ännu fått rätt till reversupplåning hos allmänna pensionsfonden. I yttrandet från *Svensk fartygskredit aktiebolag* sägs, att bolagets upplåning uteslutande skett i form av obligationslån.

Sparbankernas inteckningsaktiebolag anför för sin del.

I bolagets verksamhet har upplåning mot revers alltid spelat en väsentlig roll. Vid utgången av år 1957 uppgick sålunda summan av reverslån till kr. 19 050 000: — medan samtidigt summan av utelöpande försålda obligationer uppgick till kr. 18 139 000: —. Reversupplåningens relativa betydelse har sedermera minskat. Vid utgången av år 1963 uppgick sålunda reversupplåningen till kr. 83 347 000: —, varav kr. 8 455 000: — med säkerhet i bolagets egna obligationer, medan samtidigt summan av utelöpande försålda obligationer uppgick till kr. 420 574 000: —. Av reversupplåningen den 31 december 1963 hade reverser med ett sammanlagt belopp av kr. 4 675 000: — en löptid på minst fem år.

Detta kreditaktiebolag framhåller vidare, att upptagandet av långa reverslån — i bemärkelsen reverser med minst fem års löptid — är stadd på avskrivning hos bolaget. Reverser av detta slag bjuds inte ut av bolaget. Då kunder efterfrågar sådana reverser, försöker bolaget i största möjliga utsträckning få denna efterfrågan ändrad till att avse obligationer.

Även för *Göteborgs intecknings garanti aktiebolag* spelar reversupplåningen traditionellt en stor roll, uppges det i bolagets yttrande. För ett företag av bolagets karaktär bör emellertid obligationsupplåningen givetvis vara den primära kapitalanskaffningsformen. Reversupplåningens relativa betydelse har växlat alltefter förutsättningarna på kreditmarknaden. En sådan upplåning får enligt bolaget inte uppfattas som ett alternativ till obligationsupplåningen utan som ett komplement till denna för finansiering av byggnadskreditiv och obunden utlåning. Med hänsyn till byggnadskreditivens kortfristighet synes dessa inte kunna finansieras med en bunden upplåningsform, menar bolaget.

Liknande uppgifter framförs av *Hälsingborgs intecknings garanti aktiebolag*. Bolaget uppger dock, att reversupplåningen i bolaget i sin helhet har kortare löptid än fem år.

Enligt de senast berörda remissyttrandena skulle det i promemorian framförda förslaget sakna omedelbar betydelse för en del av kreditaktiebolagen. Detta sägs också i flera remissyttranden. Samtidigt framhålls emellertid med eftertryck det angelägna i att inga för arbetet komplicerande förändringar vidtas i fråga om den kortfristiga reversupplåningen. Det noteras med tillfredsställelse att avsikten med förslaget inte varit att lägga hinder i vägen för reversupplåning, när denna syftar till att finansiera långivning som inte är tillräckligt enhetlig för att ligga till grund för obligationslån.

Förslagets tekniska utformning

De remissinstanser, som lämnat förslaget om utvidgning av emissionskontrollens tillämpningsområde utan erinran, har inte heller riktat någon kritik mot förslagets tekniska utformning.

I yttrandet från *allmänna pensionsfondens tre fondstyrelser* framförs den principiella uppfattningen att kontrollmetoderna bör få en så generell utformning som möjligt, om statsmakterna finner en utvidgning av emissionskontrollen erforderlig. *Riksbanksfullmäktige* understryker att kontrollen inte bör lägga hinder i vägen för ett kreditaktiebolag att genom uppläggande av reverslån täcka lånebehov, som genom sin korta löptid, bristande enhetlighet hos lånevillkoren eller ringa belopp inte kan läggas till grund för obligationsbelåning, eller lånebehov, som genom sin begränsade omfattning saknar kreditpolitisk betydelse. Fullmäktige tillägger, att kontrollens tillämpningsområde torde få bestämmas av riksbanken med utgångspunkt härifrån. *Aktiebolaget Industri kredit* och *Aktiebolaget Företags kredit* säger sig inte ha något att erinra mot att ränteregleringslagen får den föreslagna kompletteringen under förutsättning att upplåning liksom hittills kan få ske alternativt genom revers- eller obligationslån, beroende på vilken form som ställer sig förmånligast för respektive bolag. Liknande synpunkter framförs av *Aktiebolaget Svensk exportkredit*.

Andra remissinstanser önskar däremot en mindre långt gående formulering av regeln om emissionskontrollens omfattning beträffande reverslånen än den som föreslagits i promemorian.

Sveriges jordbrukskassaförbund anför sålunda att det framstår som angeläget att riksbankens möjligheter att kontrollera reverslånen klart och tydligt i lagtexten begränsas till långfristiga lån, d. v. s. reverslån som kan betraktas som alternativ till obligationslån. Den föreslagna lydelsen av 6 § är så generell, att varje reverslån kan förhindras, framhåller förbundet. I promemorian sägs visserligen, att detta inte är avsikten, anför förbundet vidare. Ett system med undantag, beviljade av riksbanken för vissa typfall, synes dock kunna leda till visst godtycke och bör därför undvikas. Förbundet vill följaktligen tillstyrka ändringen av 6 § endast under förutsättning att det för kreditaktiebolagens reverslån klart anges, att riksbankens kontroll avser enbart långfristiga reverslån. Enligt förbundets mening bör vidare finnas möjlighet att överklaga riksbankens på ränteregleringslagen grundade beslut hos Kungl. Maj:t.

I remissyttrandena från *Sparbankernas inteckningsaktiebolag*, *Göteborgs intecknings garanti aktiebolag* och *Hälsingborgs intecknings garanti aktiebolag* uttrycks förvåning över att författningstekniska skäl åberopats för den generella utformning, som författningstexten fått i promemorians förslag. De tre nu nämnda remissorganen och *Svenska intecknings garantiaktiebolaget* avstyrker ändringsförslaget. Om Kungl. Maj:t ändå skulle föreslå riksdagen ändring i ränteregleringslagen, bör enligt dessa remissinstanser lagtexten i varje fall avfattas så att av texten klart framgår, att emissionskontrollen endast skall avse reverser med längre löptid än fem år. *Svensk fastighetskredit aktiebolag*, som avstyrker förslaget, hävdar, att kortfristig och obunden upplåning i allt fall bör undantas i lagtexten. Önskemål om uttrycklig författningsbestämmelse angående den löptid reverslånen skall ha för att omfattas av lagstiftningen framförs också av *Svenska sparbanksföreningen*.

Departementschefen

Genom lagstiftningen om räntereglering och emissionskontroll har statsmakterna fått möjligheter att påverka räntebildningen och att säkerställa tillräckligt utrymme på kapitalmarknaden för upplåning som är särskilt angelägen från allmän synpunkt. Lagstiftningen har karaktär av fullmaktslagstiftning och har hittills inte behövt sättas i tillämpning. De intentioner, som ligger bakom lagstiftningen, har nämligen kunnat förverkligas genom frivilliga överenskommelser mellan riksbanken och kreditinstituten. Att detta kunnat ske måste emellertid till stor del tillskrivas lagstiftningens existens.

De motiv för en lagstiftning om emissionskontroll, som redovisades vid tillkomsten av den gällande ränteregleringslagen år 1962, är fortfarande aktuella. Utvecklingen sedan dess har inte försvagat utan tvärtom understrukit behoven av en fortsatt emissionskontroll. Den överenskomna kontrollen har sålunda i hög grad ökat riksbankens möjligheter att påverka räntebildningen och fyllt sitt syfte att förebygga plötsliga eller i tiden utbredda, icke önskvärda räntestegringsprocesser. Framför allt har kontrollen varit nödvändig för att möjliggöra den stora och växande upplåning, som krävts för att finansiera det under de senaste åren avsevärt stegrade bostadsbyggandet.

Ett av de mera markanta dragen i utvecklingen på kapitalmarknaden under senare år har varit tillkomsten av nya kreditaktiebolag och den väsentligt ökade aktiviteten hos tidigare existerande kreditinstitut av detta slag. En bild av expansionens omfattning får man av uppgiften, att kreditaktiebolagens årliga upplåning ökat från cirka 100 miljoner kronor år 1960 till närmare 1 000 miljoner kronor år 1962. Denna expansion förefaller att fortsätta. Till sitt huvudsakliga syfte har kreditaktiebolagen att kanalisera långfristiga krediter till olika sektorer av lånemarknaden, såsom till bostadsbyggandet. Särskild betydelse har denna kreditförmedlande verksamhet fått genom allmänna pensionsfondens kraftiga tillväxt.

Ränteregleringslagens regler om emissionskontroll ger i sin nuvarande utformning vid en tillämpning av lagen möjlighet för riksbanken att göra utgivande av obligationer, förlagsbevis och andra för den allmänna rörelsen avsedda förskrivningar beroende av riksbankens tillstånd. Någon motsvarande möjlighet att kontrollera upplåning genom andra skuldebrev än sådana som är avsedda för den allmänna rörelsen ger lagen däremot inte.

Kreditaktiebolagens upplåning sker för närvarande till övervägande delen mot skuldebrev, som är avsedda för den allmänna rörelsen och som således omfattas av ränteregleringslagen, främst obligationer och förlagsbevis. Upplåningen kan emellertid även ske genom direkta låneavtal med enskilda kreditgivare. Hos ett par kreditaktiebolag sker upplåningen till övervägande delen på detta sätt. Det skuldebrev, som utfärdas i ett sådant fall, kan inte underkastas emissionskontroll enligt ränteregleringslagen.

Eftersom det inte bör komma i fråga att ge avkall på avskaffningarna att bevara en hög och om möjligt stigande bostadsproduktion, är det väsentligt, att emissionskontrollens effektivitet inte försvagas. Med hänsyn härtill har inom finansdepartementet upprättats förslag till en sådan komplettering av ränteregleringslagen, att möjligheten till emissionskontroll kommer att omfatta alla av kreditaktiebolag utgivna skuldebrev. Från de håll, där man accepterar den nuvarande emissionskontrollen, har detta förslag godtagits som en logisk följd av utvecklingen och en adekvat komplettering av emissionskontrollen över obligationsmarknaden. Även på en del håll, där man i princip ställer sig mer avvisande till den nuvarande emissionskontrollen, finner man den föreslagna kompletteringen av denna motiverad.

Enligt kreditaktiebolagens egna redogörelser spelar förekomsten av långfristiga reverslån för närvarande i de flesta fall en ganska underordnad roll. Helt betydelslös är den emellertid inte. Det väsentliga ligger dock inte häri utan i risken för en utvidgning av reverslånemarknaden, som skulle eliminera eller i varje fall rubba förutsättningarna för den öppna prisbildningen på obligationsmarknaden. Det är härvid att märka att även en relativt begränsad reversupplåning i vissa lägen kan utöva ett störande inflytande på den marknadsmässiga räntebildningen. Att denna sker öppet är av vikt från allmän synpunkt, såväl av hänsyn till låntagarna som med hänsyn till de penningvårdande myndigheternas behov att kunna följa och påverka räntebildningen. Givetvis är det även av hänsyn till emissionskontrollens funktion i övrigt av intresse att obligationsupplåning inte ersätts av reversupplåning direkt hos enskilda långivare. För att hindra en sådan utveckling vill jag nu tillstyrka det förslag till ändring i ränteregleringslagen, som jag redan nämnt. Därmed torde förutsättningar skapas för motsvarande utvidgning av den emissionskontroll, som riksbanken på grund av överenskommelser med berörda kreditinstitut i praxis upprätthåller utan formellt stöd i förordnande enligt lagen.

Som framgår av det sagda, är syftet med den föreslagna utvidgningen av emissionskontrollen närmast att hindra ett kringgående av den nuvarande, till i huvudsak obligationslån begränsade kontrollen genom upptagande av reverslån. Härav följer att sådan upplåning, som på grund av sin kortfristighet inte lämpligen kan ske i obligationsform, inte heller bör omfattas av den föreslagna utvidgningen. Som en riktpunkt för avgränsningen av de emissionskontrollerade reverslånen har i promemorian angetts en löptid på fem år. Med det begränsade syfte, som förslaget har, anser även jag, att den förordade avgränsningen av emissionskontrollen över reverslånen är lämplig. Enligt min uppfattning bör sålunda reverslån med kortare löptid än fem år i princip vara undantagna från kontrollen. Från en del håll har yrkats, att detta skulle komma till uttryck i författningstexten. Att i lag fixera gränsen för kontrollen till viss avtalad löptid får emellertid anses mindre lämpligt. Den formella löptiden för ett reverslån ger nämligen inte alltid en rätt bild av den reella kredittiden, och en fixerad tidsgräns som avgörande för emissionskontrollen kan dessutom inbjuda till lånearrangemang i syfte att undgå denna. Möjlighet till kontroll bör därför finnas även i fall, där löptiden för ett reverslån bestämts till kortare tid än fem år. En generell utformning av lagtexten är därför att förorda. Jag förutsätter emellertid att riksbanken vid en tillämpning av den föreslagna bestämmelsen medger sådana allmänna undantag från kontrollen, att reversupplåning på kortare tid än fem år normalt inte behöver underställas riksbankens prövning.

Vad jag nu sagt om undantag från emissionskontrollen gäller även sådana reverslån som är avsedda att täcka lånebehov av så begränsad stor-

lek, att formerna för deras finansiering saknar kreditpolitisk betydelse, detta oavsett den avtalade löptiden. Inte heller är det meningen att emissionskontrollen i fortsättningen skall hindra reversupplåning i syfte att finansiera långivning, som inte är tillräckligt enhetlig för att ligga till grund för obligationslån. De sålunda förordade begränsningarna i emissionskontrollen har allmänt tillstyrkts under remissbehandlingen av departementsförslaget. Därvid har även framhållits, att en eventuell emissionskontroll inte får bli administrativt betungande eller på annat sätt hindra en smidig handläggning av upplåningen. I anslutning till dessa uttalanden vill jag framhålla önskvärdheten av att riksbanken även för de fall av reversupplåning, som jag nu nämnt, medger allmänna undantag från emissionskontrollen, i den mån detta är möjligt.

Sveriges jordbrukskassaförbund har i sitt remissyttrande framställt önskemål om en sådan ändring av ränteregleringslagen, att riksbankens beslut enligt denna lag kan överklagas till Kungl. Maj:t. Såsom jag framhöll redan vid lagens tillkomst, torde en sådan besvärsmått knappast vara förenlig med riksbankens ställning som riksdagens verk, och jag anser mig därför inte kunna biträda önskemålet därom.

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).

Författningsförslaget torde få fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag som *Bilaga*¹.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Per Eskilsson

¹ Bilagan har här uteslutits. Det vid propositionen fogade författningsförslaget är likalydande med det i bilagan intagna.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 april 1964.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 31 mars 1964 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 13 mars 1964, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Göran Wahlgren.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Stig Granqvist

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 april 1964.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets den 1 april 1964 avgivna utlåtande över det den 31 mars 1964 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258)*.

Föredraganden hemställer att lagförslaget, som lagrådet lämnat utan erinran, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Monica Gustafson